

Микрофинансиране в Европа: Доклад от анкетно проучване 2020

Justyna Pytkowska

Резюме от проучването

Настоящото обзорно проучване представя кратък обзор на сектора на микрофинансирането от 2018-2019 г. преди началото на пандемията Covid-19. Тъй като данните са събрани през лятото на 2020 г., този доклад се публикува след пандемията. Това води до специален резултат, тъй като докладът може да се разглежда като най-новите налични данни за европейския сектор по микрофинансиране, преди той да бъде засегнат от пандемията. Поради тази причина докладът включва и глава за предварителното въздействие на пандемията през 2020 г.

Това е деветото издание на това Обзорно проучване за Европейската мрежа за микрофинансиране (EMN) и за трети път то се осъществява съвместно с Майкрофайнанс Сентър (MFC). Сътрудничеството между тези две мрежи позволява проучването да обхване лъвския дял от европейския сектор по микрофинансиране, като предоставя най-пълния набор от данни, наличен в момента.

Проучването обхваща 143 институции от 29 държави и обхваща данни за периода 2018-2019 г.

Основни резултати от проучването

От гледна точка на **институционалните характеристики** секторът се състои предимно от небанкови МФИ (91%), опериращи на пазара при различни правни форми. Западна Европа има повече доставчици на банкови микрокредити, докато Източна Европа има повече кредитни съюзи. Доставчиците на микрокредити си служат с приблизително 11 000 служители директно, от които 22% са доброволци, често срещани в НПО и банки в Западна Европа. Налице е явен дисбаланс между половете, като 65% от платения персонал са жени, особено сред кооперациите и кредитните съюзи. Институционалните характеристики остават до голяма степен стабилни, като резултатите не се отклоняват силно от предишното проучване, което беше очаквано.

Мнозинството (63%) от МФИ предоставят **нефинансови услуги**, особено в Западна Европа. Институциите, обслужващи лични заеми, по-често имат услуги за развитие на клиенти, като например финансово образование. МФИ, без предлагани лични заеми, са склонни да предоставят услуги за развитие на бизнеса (напр. наставничество, консултации). Само 28% от МФИ използват цифрови канали за предоставяне на нефинансови услуги и това са предимно големи МФИ. Като цяло тази вълна от проучването потвърждава важността на нефинансовите услуги и преминаването към цифровото предоставяне (най-малко на част от) тези ключови услуги.

Както портфейлът от микрокредити, така и броят на активните кредитополучатели показаха нарастваща тенденция, което доведе до значително **разширяване размера на сектора**, в съответствие с предишните резултати от проучването. През

2019 г. общият брой на активните кредитополучатели е бил 1,26 милиона (+14% в сравнение с 2018) с брутен портфейл от микрокредити в размер на 3,7 милиарда евро (15%). Голям процент от портфейла е в ръцете на няколко доставчици. Бизнес заемите представляват 55% от общия портфейл от микрокредити, докато личните заеми представляват 45% от портфейла. Сегментът на лични заеми отбелязва по-висок ръст (23%) от сегментът на бизнес заеми (12%). Този ръст следва същия модел, наблюдаван през предходните години, като пазарът нараства и става все по-зрял всяка година. Постоянният растеж на личните заеми си струва да се подчертае, тъй като те се използват най-вече за семейни нужди и само 13% се използват за професионално развитие. Това е особено забележително поради липсата на политическа рамка за такива нарастващи нужди.

Характеристиките на заемите също са останали относително стабилни в сравнение с други години. Бизнес микрокредитите като цяло са по-големи, с по-дълъг падеж и по-висок среден годишен лихвен процент (APR) в сравнение с личните заеми. APRs се различават значително между институционалните типове и региони. Небанковите финансови институции и източноевропейските МФИ начисляват най-високите лихвени проценти.

От гледна точка на **социалните цели** финансовото включване остава цел номер едно в операциите на МФИ, илюстрирайки стабилна визия за сектора. Жените и селското население са двете основни целеви групи. Една трета от институциите също дават приоритет на етническите малцинства/мигранти/бежанци.

Финансовите резултати на повечето институции остават стабилни: 76% от институциите са оперативно независими. Проучването измерва тенденциите относно няколко финансови променливи, които са допълнително разработени в доклада.

От гледна точка на **финансиране**, дългосрочно привлечените средства остават основният източник на финансиране на кредитния портфейл. Общата стойност на необходимото финансиране е 800 милиона евро със средна стойност от 7,6 милиона евро. Общата нужда от финансиране е по-висока за Източна Европа (482 милиона евро), отколкото за Западна (356 милиона евро). И в двата региона най-голямо е търсенето на дългово финансиране. Освен това западните МФИ търсят повече безвъзмездни средства/субсидии и гаранции, отколкото МФИ на Изток. Основните предизвикателства пред достъпа до необходимото финансиране са липсата на финансиране (41%

от МФИ), липсата на гаранции за покриване на риска (38% от МФИ) и цената на финансиране (37% от МФИ). Четири пети от институциите не изпитват никакви предизвикателства за достъп до финансиране.

Относно **последните тенденции** открихме, че много МФИ се занимават със зелени технологии, като 16% от МФИ имат специализирани продукти за енергийна ефективност на заемите. Освен това 23% от институциите планират да представят повече такива продукти в бъдеще. По-голямата част от доставчиците разполагат с цифрови решения в подкрепа на клиентите по време на жизнения цикъл на заема, като МФИ с по-малък мащаб разполагат с по-малко усъвършенствани цифрови инструменти. Около половината от анкетираните планират да въведат нови цифрови решения през следващите три години.

Основни резултати от проучването в перспектива

Като цяло резултатите отразяват стабилен растеж на сектора на микрофинансирането през последните две години. Общият растеж остава висок по отношение на размера на портфейла и новите клиенти, докато социалната мисия и организационните характеристики на сектора остават до голяма степен непроменени. Наблюдаваме някои разлики между Западна и Източна Европа, но има повече прилики, отколкото разлики като цяло.

Ако сравним предлагането на микрокредити през 2019 г. (3,7 милиарда евро) с прогнозния годишен недостиг на финансиране от 12,9 милиарда евро, предложен от публикация на анализа на пазара на Европейската комисия от май 2020 г.¹ (въз основа на неудовлетворено търсене), **можем да заключим, че секторът все още има значителни възможности за растеж, преди да обслужва напълно пазара.**

Очаквано въздействие от пандемията covid-19

Както бе споменато по-горе, невъзможно е да се направи кратък обзор на 2018-2019 г., без да се признае, че непосредственото бъдеще на сектора ще бъде драстично повлияно от Covid-19. Докато събирахме данни за този доклад, проведохме няколко интервюта с МФИ, за да направим инвентаризация и да определим областите, които е най-вероятно да бъдат засегнати от кризата.

Въпреки пандемията, повечето МФИ възприемат положението си като добро. Близко 70% от МФИ считат, че са в добро положение, докато само 6% оценяват положението си като лошо. Основните предизвикателства, идентифицирани от МФИ, са свързани с нестабилността на доходите на клиентите, както и с ниските дигитални и финансови възможности на клиентите. Външните предизвикателства бяха не толкова значими, като достъпът до финансиране и политическата намеса бяха най-честите проблеми.

МФИ са оптимисти за бъдещето: повече от половината институции смятат, че бизнес перспективите ще се подобрят през следващите 12 месеца. Въздействието на ограничението през март-април 2020 г. беше голямо в началото поради внезапността и строгостта на ограниченията, но с течение на времето повечето институции намериха начини да гарантират оцеляването на бизнеса и непрекъснатостта на операциите. МФИ, които работят в среда със силна държавна подкрепа за микро- и малкия бизнес, усетиха въздействието на пандемията по-слабо, както и МФИ със силни партньори и подкрепящи заинтересовани страни.

Институциите, завършили своята цифрова трансформация, биха могли по-лесно да се адаптират към изискванията за безопасност и бяха по-подготвени да използват цифрови инструменти за комуникация с клиенти, обработване на заеми и внедряване на опции за работа от разстояние.

¹ Микрофинансиране в Европейския съюз: Пазарен анализ и препоръки за опции за доставка през 2021-2027

With contribution
by EIF

European
Commission

This publication has received financial support from the European Union Programme for Employment and Social Innovation "EaSI" (2014-2020). For further information please consult: <http://ec.europa.eu/social/easi>

EUROPEAN
MICROFINANCE
NETWORK

MICROFINANCE CENTRE